झापा जिल्लाको पश्चिमी क्षेत्रमा प्रचलित लोककथाको सङ्कलन र विश्लेषण

त्रिभुवन विश्वविद्यालय, मानविकी तथा सामाजिक शास्त्र

सङ्काय अन्तर्गत नेपाली विषयको स्नातकोत्तर तह दोस्रो

वर्षको दशौं पत्रको आंशिक प्रयोजनका लागि प्रस्तुत

अध्ययन - पत्र

प्रस्तोता

सीताराम नेपाल

त्रिभुवन विश्वविद्यालय क्याम्पस

नेपाली केन्द्रीय विभाग

कीर्तिपूर, काठमाण्डौ

क्रमांक - ६९९२, (२०६१- ०६४)(प्राइभेट)

शोधनिर्देशको मन्तव्य

त्रिभुवन विश्वविद्यालय मानविकी तथा सामाजिक शास्त्र संकाय -अन्तर्गत नेपाली एम.ए.दोस्रो बर्षका विद्यार्थी श्री सीताराम नेपालले झापा जिल्लाको पश्चिमी क्षेत्रमा प्रचलित लोककथाको संकलन र विश्लेषण शीर्षकको प्रस्तुत अध्ययन पत्र मेरो निर्देशनमा तयार पार्नु भएको हो । यस अध्ययन कार्य बाट म सन्तुष्ट छु र यसको आवश्यक मूल्याङ्कनका लागि सिफारिस गर्दछु ।

____

प्रा.डा. मोतीलाल पराजुली

नेपाली केन्द्रीय विभाग

त्रि.वि.वि. कीर्तिपुर, काठमाण्डौं

कृतज्ञता - ज्ञापन

त्रिभुवन विश्वविद्यालय, मानविकी तथा सामाजिक शास्त्र सङ्काय अन्तर्गत नेपाली विषयको स्नातकोत्तर तह दोस्रो बर्षको दशौं पत्रको आंशिक प्रयोजनका लागि प्रस्तुत गरिने अध्ययनपत्रको योजना अनुसार तयार पारिएको यो झापा जिल्लाको पश्चिमी क्षेत्रमा प्रचलित लोक कथाहरूको संकलन र विश्लेषणको अध्ययन पत्र हो । सम्बन्धित क्षेत्रमा पुगेर अध्ययन कार्यमा लाग्नुपर्दा यस अध्ययनपत्रको लेखनमा निकै विलम्ब हुन गयो । यसमा झापा जिल्लामा रहेका पश्चिमी क्षेत्रका ११ वटा गा .वि.स तथा नगरपालिकामा भएका प्रचलित लोक कथाका १३ वटा सामाग्रीहरु संकलन गरिएका छन ।

यसको लेखन कार्यमा धेरैतिरबाट सद्भावना , शुभेच्छा, सल्लाह सहयोग भएका छन् । त्रि.वि. वि. , नेपाली केन्द्रीय विभाग कीर्तिपुर, लोकसाहित्य अध्यापनमा संलग्न प्रा. डा. श्री मोतीलाल पराजुलीको निर्देशनमा रही उक्त क्षेत्रको परिधिमा रहेका बूढापाका किसान, शिक्षक र विद्यार्थीले भन्दै सुन्दै आए –गरेका कथालाई संकलन गरी विश्लेषण गर्ने प्रयास गरेको छु । उहाँहरूको सहयोग र सुझाब नपाएको भए यस अध्ययनपत्रको पूर्णता सम्भब थिएन । वहाँहरूबाट प्राप्त अमूल्य सहयोगका लागि म हार्दिक कृतज्ञता प्रकट गर्न चाहन्छु ।

आवश्यक तथ्यहरूको संकलन गर्ने काममा हाल त्रि.वि. वि. स्नातकोत्तर तह दोस्रो बर्षमा अध्ययनरत छात्र छोरा रञ्जन नेपाल र भाइ त्रिलोचन भट्टराई साथै छपाइमा सहयोग पुऱ्याउनुहुने भाइ प्रकाश कार्कीले पुऱ्याएको सहयोग प्रति पनि म आभार प्रकट गर्न चाहन्छु ।

अन्त्यमा ,यो अध्ययन पत्र स्नातकोत्तर तह दोस्रो बर्षको नेपाली विषय दशौ पत्र आंशिक प्रयोजनमा उपयोगी हुन सक्ने छ भन्ने अशा राख्दछु ।

प्रस्तोता

सीताराम नेपाल

त्रि.वि.वि.

नेपाली केन्द्रीय विभाग,कीर्तिपुर

क्रमांक - ६९९२

(२०६१-२०६४)

(प्राइभेट परीक्षार्थी)

विषय –सूचि

अध्याय - एक

१.१ परिचय	१
१.२ समस्याकथनः	२
१.३ अध्ययनको उद्देश्य	३
१.४ पूर्व कार्यको समीक्षा	३
१.५ अध्ययनको महत्व तथा औचित्य	४
१.६ अध्ययनको क्षेत्र र परिसीमा	४
१.७ अध्ययनको विधि	५
१.८ अध्ययनपत्रको रुपरेखा	६

अध्यय - दुई

२.१ लोककथा सिद्धान्त लोककथाको परिचय	७
२.२ लोककथाको परिभाषा	७
२.३ लोककथाका तत्वहरु	८
२.४ लोककथाका विशेषताहरु	११
२.५ लोककथाको वर्गीकरण	१४
२.६ लोककथाको संकलन र अध्ययन परम्परा	१७

अध्यय-तीन

संकलित लोककथाहरू

३.१ पापको फल १९

३.२ नाङ्गेको जुक्ति २२

३.३ लोभको परिणाम २४

३.४ सुनको स्याउ फल्ने रुख २६

३.५.भूत र तीन मागनेको कथा २९

३.६. झिल्के मिल्के पहिरनको राजकुमार ३०

३.७ पिपिरीको देशप्रेम ३२

३.८ चङ्खे र मङ्खे ३३

३.९ लोभले लाभ लाभले विलाप ३६

३.१० झत्ते बूढाको सवाल राजाको सपनाको जवाफ ३६

३.११ सुखु र दुःखु ३८

३.१२ बाठो स्याल ३९

३.१३ गरिबको खुसीमा ईर्ष्या ४१

अध्याय - चार

४.१ पापको फल ४४

४.२ नाङ्गेको जुक्ति ४६

३ लोभको परिणाम ४७

४. सुनको स्याउ फल्ने रुख ४९

५ भूत र तीन माग्नेको बहादुरीको कथा ५०

६. झिल्के मिल्के पहिरनको राजकुमार को कथा ५२

७. पिपिरीको देशप्रेम ५३

८. चङ्खे र मङ्खे ५५

९. लोभले लाभ लाभले विलाप ५६

१०. झत्ते बूढाको सबाल राजाको जवाफ ५७

११. सुखु र दुःखु ५९

१३. बाठो श्याल ६०

१३. गरिबको खुसीमा ईर्ष्या ६२

१४.निष्कर्ष ६३

अध्याय - पाँच

उपसंहार ६५

संकलित लोककथाका सूचकहरूको परिचय

सन्दर्भ ग्रन्थसूची